

VALENȚE VECHI ȘI NOI ALE VICIILOR DE CONSIMȚĂMÂNT ÎN MATERIE CONTRACTUALĂ

Lect. univ. dr. Roxana Radu
Universitatea din Craiova

Consent is defective when it is the result of an error or is obtained by fraud or threat (article 953 of the Civil Code). While all types of fraud may vitiate consent, only an error that is "substantial" or an error regarding the identity or the qualities of a person, or either a threat that would infringe the law produces that result. Consent is also vitiated in case of a disproportion of value between the performances of the parties when one party exploits the need, the weakness or inexperience of the other in order to gain benefits that are obviously disproportionated in regard to its own performance.

1. Considerații generale. Art. 948 C. civ. prevede că una dintre condițiile esențiale pentru validitatea convențiilor este "consimțământul valabil al părții care se obligă". Codul nu stabilește condițiile pe care trebuie să le îndeplinească consimțământul pentru a fi considerat valabil, precizând doar că acesta "nu este valabil când este dat prin eroare, smuls prin violență, sau surprins prin dol" (art. 953). Eroarea, dolul, violența și leziunea sunt vicii de consimțământ, atrăgând nulitatea relativă a contractelor încheiate sub influența lor.

2. Eroarea-viciu de consimțământ. Eroarea-viciu de consimțământ este prevăzută de Codul civil în doar două situații: când cade asupra substanței obiectului prestației părților și când se referă la persoana cu care se încheie actul, dacă, bineînțeles, considerația persoanei a fost cauza principală pentru care s-a făcut actul. În ceea ce privește eroarea asupra substanței obiectului prestației (*error in substantiam*), cele mai mari controverse doctrinare le-a suscitată noțiunea de "substanță". În doctrina mai veche, influențată de viziunea dreptului roman, s-a susținut opinia conform căreia noțiunea de substanță are un înțeles obiectiv, referindu-se fie la materia din care este alcătuit obiectul actului juridic, fie la ansamblul calităților sau proprietăților care îi sunt specifice și care îl deosebesc de obiectele de altă speță. De-a lungul timpului, concepția obiectivă s-a transformat într-una subiectivă, subliniindu-se faptul că, în cazul erorii asupra calităților substanțiale ale obiectului, este necesară o examinare subiectivă privind voința, intențiile sau mobilurile care au determinat încheierea actului¹. În literatura de specialitate s-a afirmat că noțiunea de "substanță" a obiectului convenției "nu trebuie înțeleasă restrictiv, în sens pur obiectiv, numai ca materie (metal, lemn etc.) din care este făcut lucrul la care se referă drepturile și obligațiile părților și nici numai ca ansamblu de însușiri ce determină natura specifică a lucrului respectiv, deosebindu-l de orice altă specie. Ea are o semnificație mai cuprinzătoare, subiectivă, în sensul că prin substanță se înțelege orice calitate care a determinat consimțământul"².

¹D. Cosma, *Teoria generală a actului juridic civil*, Editura Științifică, București, 1969, p. 157.

²Ibidem

În practica judiciară s-a statuat că substanța obiectului convenției constă în "acele calități subiective ale obiectului convenției pe care părțile contractante le-au avut în vedere și care servesc drept motiv determinant pentru formarea acordului de voință, în sensul că, în lipsa lor, nu ar fi contractat"³. Prin urmare, poate constitui o calitate esențială a obiectului nu numai o însușire materială a sa, ci și alte elemente ca autenticitatea, vechimea, aptitudinea de a servi destinației avute în vedere de părți etc. Pentru a lămurii toate aceste controverse, art. 931 din Proiectul Codului civil prevede: "Eroarea de fapt nu atrage anularea decât atunci când poartă asupra substanței obiectului sau a unei alte împrejurări considerate esențiale de către părți ori care, potrivit naturii contractului și condițiilor în care a fost încheiat, trebuie privite ca esențiale". Este vorba, așadar, de orice împrejurare considerată esențială de către părți, chiar dacă aceasta este privită, în mod obișnuit, ca o calitate secundară a lucrului. De exemplu, eroarea asupra insonorizării unui imobil comisă de cumpărător nu justifică anularea vânzării decât dacă se dovedește că a fost inclusă prin voința părților printre elementele constitutive (esențiale) ale contractului⁴.

Pentru a dovedi caracterul esențial, partea care invocă eroarea trebuie să facă dovada, pe de o parte, că elementul asupra căruia s-a înșelat este tocmai cel care l-a determinat să contracteze, iar, pe de altă parte, că acest element a fost convenit cu cealaltă parte, inclus în câmpul contractual, nu doar cunoscut de către cocontractantul său.

Eroarea poate fi atât neimputabilă *errans*-ului (în sensul că nu i se poate reproșa în nici un fel faptul că a căzut în eroare), cât și imputabilă (atunci când, cu o oarecare diligență, ar fi putut evita căderea în eroare, motiv pentru care nu poate duce la anularea actului⁵). Caracterul nescuzabil al erorii rezultă, pe de o parte, dintr-o lipsă culpabilă de informare, apreciindu-se *in concreto*, în funcție de circumstanțele cauzei, profesiunea, vârsta și pregătirea *errans*-ului, iar, pe de altă parte, din dorința de a proteja pe cocontractantul de bună-credință de prejudiciul pe care i l-ar cauza anularea contractului. Astfel, de exemplu, au fost refuzate anularea vânzării solicitate de un arhitect pe motiv că nu s-a informat asupra constructibilității terenului pe care l-a cumpărat, rațiunea acestui refuz fiind aceea că menținerea contractului nu ar constitui altceva decât o reparație în natură a prejudiciului suferit de cocontractant (cheltuieli angajate inutil, pierderea unor oferte, beneficii scontate și pierdute etc)⁶.

Concepția că eroarea nescuzabilă nu poate duce la anularea actului este însă contestată deoarece, pe de o parte, "această culpă sau această eroare nu poate înlătura viciul de care este atins actul"⁷, iar, pe de altă parte, a refuza anularea contractului înseamnă a se face confuzie între instituția nulității și cea a răspunderii, în temeiul căreia se poate repara prejudiciul creat celeilalte părți a contractului. S-a mai afirmat că "a pretinde ca pentru anularea actului eroarea să fie scuzabilă, adică neculpabilă, înseamnă a adăuga o condiție pe care legea nu o impune"⁸. Proiectul Codului civil pune capăt acestor controverse,

³Dec civ. nr. 1/1967 a Trib. Suprem, Col. civ., în C.D./1967, p. 86.

⁴Curtea de Apel, Paris, 3 feb. 1987, *apud* Ch. Larroumet, *Droit civil. t. 3. Les obligations. Le contrat*, 4-e édition, Economica, Paris, 1998, p. 301-302, citat în D. Chirică - *Eroarea, viciu de consimțământ în materie contractuală*, în "Dreptul" nr. 7/2005, p. 13.

⁵I. Deleanu, *Cunoașterea legii și eroarea de drept*, în "Dreptul" nr. 7/2004, p. 60-61.

⁶F. Terré, Ph. Simler, Y. Lequette, *Droit civil. Les obligations*, Précis Dalloz, 7-e édition, Paris, 1999, p. 397-398, citat în D. Chirică, *op. cit.*, p. 25.

⁷F. Terré, Ph. Simler, Y. Lequette, *op. cit.*, p. 398-399, citat în D. Chirică - *op. cit.*, p. 26.

⁸D. Chirică, *op. cit.*, p. 26.

prevăzând, în art. 933, că eroarea nescuzabilă, respectiv eroarea care, după împrejurări, putea fi cunoscută cu diligențe rezonabile, nu atrage anularea contractului.

Nu constituie eroare asupra substanței eroarea lezionară, adică acea eroare care poartă asupra valorii economice a prestației sau contraprestației. Dacă s-ar admite soluția contrară, s-ar promova, pe cale ocolită, leziunea drept viciu de consimțământ între majori, încălcându-se astfel prevederile art. 1165 C. civ., care dispune că majorul nu poate, pentru leziune, să exercite acțiunea în resciziune⁹. De regulă, eroarea asupra substanței se referă la obiectul contraprestației. Există însă și situații în care eroarea poate să cadă asupra obiectului prestației proprii, caz în care, pentru identitate de rațiune, soluția este aceeași. Dacă o persoană înstrăinează un tablou având credința că este copia unei opere celebre, dar în realitate tabloul este chiar originalul acelei opere, eroarea poartă asupra obiectului prestației proprii. Dacă cealaltă parte cunoaște realitatea, dar nu o aduce la cunoștința celui aflat în eroare, *errans*-ul poate opta, la alegere, pentru exercitarea acțiunii pe temeiul dolului prin reticență, solicitând fie anularea, fie anularea și daune-interese, sau pentru introducerea unei acțiuni întemeiate pe art. 998 C.civ., obținând echilibrarea prestațiilor și compensarea pierderilor sale prin mecanismul daunelor-interese.

O altă problemă care a apărut în practica judiciară și în doctrină a fost dacă și pe ce temei poate fi despăgubit cumpărătorul unei opere de artă prin ale cărui eforturi intelectuale și strădanii materiale s-a descoperit ulterior vânzării că opera respectivă nu este una oarecare, cum s-a crezut în mod greșit la încheierea contractului, ci una aparținând unui maestru. Astfel, în afacerea "Le verrou" de Fragonard, contractul de vânzare-cumpărare a unui tablou considerat inițial ca fiind o operă a școlii pictorului Fragonard, dar despre care s-a descoperit ulterior, ca urmare a muncii de restaurare și a cercetărilor întreprinse de cumpărător, că aparținea chiar lui Fragonard însuși, a fost anulat pentru eroare asupra substanței, însă Curtea de Casație franceză a mai reținut că vânzătorul trebuie să-l indemnizeze pe cumpărător întrucât s-a îmbogățit fără justă cauză în dauna acestuia, suma respectivă acoperind munca de restaurare și cercetările cumpărătorului care au dus la descoperirea autenticității tabloului și îmbogățirea vânzătorului¹⁰. În concluzie, ca urmare a anulării contractului, vânzătorul va putea fi ținut să îl indemnizeze pe cumpărător pe temeiul acțiunii *de in rem verso* pentru eforturile depuse de acesta la stabilirea autenticității operei formând obiectul vânzării¹¹.

Eroarea asupra identității sau însușirilor esențiale ale persoanei cocontractante sau beneficiare a actului juridic (*error in personam*) operează numai atunci când considerația persoanei este cauza principală pentru care s-a făcut convenția, deci vizează, de regulă, actele juridice încheiate *intuitu personae*. Eroarea asupra persoanei se poate referi la identitatea fizică, identitatea civilă sau la calitățile esențiale, stabilite după criterii obiective, ale persoanei în cauză. De regulă, eroarea poartă asupra calităților cocontractantului, dar pot exista și cazuri în care ea cade asupra calităților unui terț, cum este cazul erorii asupra solvabilității celui garantat prin încheierea unui contract de garanție. În acest sens, Curtea de Casație franceză a ajuns la concluzia că solvabilitatea debitorului la momentul încheierii contractului de garanție constituie un motiv determinant al angajamentului terțului garant, asumat tacit de părțile contractului de garanție, în mod obișnuit garantul asumându-și riscul

⁹D. Cosma, *op. cit.*, pag. 158-159.

¹⁰Cass. 1-re civ., 25 mai 1992, *Observations* de L. Leveneur, în "Droits des contrats. 10 ans de jurisprudence commentée", p. 285-286, citat în D. Chirică, *op. cit.*, p. 31.

¹¹D. Chirică, *op. cit.*, p. 31.

de a acoperi insolvabilitatea viitoare a debitorului, iar nu una actuală despre care nu are cunoștință, numai prin excepție putându-se accepta că garantul își asumă de la început cu bună-știință plata creditului în locul celui pentru care își asumă garantarea plății, ceea ce impune proba unei asemenea situații¹².

O problemă controversată în literatura de specialitate este problema admisibilității¹³ sau inadmisibilității¹⁴ erorii de drept ca viciu de consimțământ. Aliniindu-se opiniei adoptate în practica¹⁵ și doctrina română¹⁶, Proiectul Codului civil recunoaște eroarea de drept ca un motiv de anulare de sine-stătător, atunci când este singura sau principala cauză a contractului (art. 932).

3. Dolul. În sens larg, prin dol se înțelege orice manoperă săvârșită de o persoană în scopul de a înșela pe cocontractant la încheierea sau executarea¹⁷ unui act juridic. În sens restrâns, dolul constituie un viciu de consimțământ și deci poate interveni numai cu ocazia încheierii unui act juridic. Există deosebiri esențiale între dol și eroare. Dacă se dovedește dolul, actul juridic poate fi anulat chiar dacă victima a fost înșelată asupra valorii ori asupra motivelor, ceea ce, de regulă, nu este cu puțință în cazul erorii. Deosebiri există și în ceea ce privește efectele celor două vicii de consimțământ: în timp ce eroarea dă naștere numai la o acțiune în anulare, dolul dă naștere și la o acțiune în răspundere civilă delictuală. Unii autori¹⁸ consideră că dolul ar trebui să fie viciu de consimțământ și atunci când provine de la un terț, deoarece consimțământul este viciat și în acest caz. Această idee nu poate fi acceptată deoarece ar însemna să se impună unei părți o sancțiune pe care nu o merită, căci partea victimă a dolului ar fi putut să evite situația dacă dădea dovadă de mai multă atenție și prevedere. Mai mult, dacă dolul provine de la un terț, se poate invoca eroarea-viciu de consimțământ.

Dolul emanat de la un terț atrage anulabilitatea actului atunci când viclenia a fost săvârșită de terț la instigarea ori cu complicitatea cocontractantului. În acest caz, dolul apare ca operă comună a terțului și a celeilalte părți, participarea în acest mod a cocontractantului îndeplinind condiția prevăzută de art. 960 alin.1 C. civ. În consecință, atunci când dolul provine de la un terț, iar beneficiarul actului a cunoscut manoperele dolosive ale terțului și totuși nu și-a avertizat cocontractantul asupra erorii provocate, viclenia terțului este de natură să ducă la anularea actului, chiar dacă beneficiarul actului nu a participat personal în nici un fel la manoperele dolosive ale terțului. Dacă actualul Cod civil nu conține nici o referire la dolul săvârșit de un terț, Proiectul Codului civil prevede că, în acest caz, "anularea va fi pronunțată numai dacă partea al cărei consimțământ nu a

¹²Cass. com., 1 oct. 2002, *Observations* de Y. Picod, în "Le Dalloz" (Jurisp. Com.) nr. 24/2003, p. 1617-1618, citat în D. Chirică - *op. cit.*, p. 38.

¹³G. Boroș, *Drept civil. Partea generală*, Editura All Educational S.A., 1998, pag. 174; Gh. Belei, *Drept civil român. Introducere în dreptul civil. Subiectele dreptului civil*, Casa de editură și presă Șansa S.R.L., București, 1998, p. 146.

¹⁴A. Ionașcu - *Drept civil. Partea generală*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1963, p. 83.

¹⁵Dec. civ. nr. 474/1975 a Trib. jud. Caraș-Severin, în R.R.D. nr. 12/1985, p. 55.

¹⁶J. Kocsis - *Unele aspecte teoretice și practice privind eroarea de drept*, în "Dreptul" nr. 8/1992, p. 39 și urm.; I. Deleanu, *op. cit.*, p. 38 și urm.

¹⁷Art. 1540 alin. 1 C. civ. dispune că mandatarul este răspunzător de dol în executarea mandatului.

¹⁸A. Ionașcu, *op. cit.*, pag. 85; D. Cosma, *op. cit.*, p. 169-170.

fost viciat a cunoscut manoperele dolosive sau putea să le cunoască la data încheierii contractului".

O altă problemă ridică admiterea dolului prin reticență. Prin reticență se înțelege păstrarea tăcerii de către una din părțile actului juridic civil asupra unor împrejurări care interesează pe cealaltă parte la încheierea actului juridic, împrejurări ce ar fi trebuit să fie aduse la cunoștința părții respective. Există cazuri în care legea însăși stabilește caracterul dolosiv al reticenței la încheierea anumitor contracte (de exemplu, contractul de asigurare). De asemenea, părțile pot insera în actul pe care îl încheie o clauză privind obligativitatea unor declarații, sub sancțiunea anulării pentru declarații intenționate inexacte. S-ar putea trage concluzia că, atâta timp cât legea prevede expres acele cazuri în care reticența constituie dol, în toate celelalte cazuri ea nu poate fi admisă ca viciu de consimțământ. Literatura juridică și practica judecătorească au admis însă că reticența poate produce efectele dolului, iar "îndatorirea de a face cunoscută adevărata stare de lucruri este mai imperioasă când autorul dolului are o pregătire de specialitate sau o experiență îndelungată în domeniul în care se încheie actul, iar victima dolului este, dimpotrivă, lipsită de cunoștințe ori de experiență"¹⁹.

4. Violența. Violența constă în faptul de a insufla autorului actului juridic o temere fără de care acesta nu și-ar fi dat consimțământul la încheierea actului juridic. Conform art. 956 alin.1 C. civ., temerea trebuie să fie insuflată autorului actului prin amenințarea cu un "rău considerabil și prezent". Această formulare a fost criticată în literatura de specialitate²⁰ deoarece criteriul de apreciere al caracterului considerabil al răului cu care se amenință nu poate fi decât unul subiectiv. Pentru a se aprecia caracterul considerabil al răului pentru persoana amenințată trebuie să se ia în considerare vârsta, starea socială, sănătatea persoanei, precum și orice altă împrejurare care a favorizat existența violenței (art. 936 alin. 3 din Proiect). Conform art. 936 alin. 1 din Proiectul Codului civil, pentru ca violența să vicieze consimțământul, răul cu care este amenințată partea contractantă trebuie să fie "considerabil și actual sau, cel puțin, iminent în ce privește fie persoana, fie averea sa". Considerăm că, în raport cu prevederile actualului Cod civil, această formulare este preferabilă deoarece răul nu poate fi prezent, deja realizat; el este în mod necesar unul iminent sau unul care prezintă caracter de actualitate pentru victimă.

Violența atrage anularea contractului și atunci când este îndreptată asupra soțului, soției, ascendenților sau descendenților părții al cărei consimțământ a fost viciat (art. 957 C. civ. și art. 936 alin. 2 din Proiect). Din păcate, legiuitorul nu a oferit aceeași soluție și în cazul în care violența este îndreptată împotriva unei alte persoane de care partea contractantă este legată printr-o puternică legătură afectivă. Reglementând cauzele care înlătură caracterul penal al faptei, Codul penal prevede în art. 46 alin. 2 că "nu constituie infracțiune fapta prevăzută de legea penală, săvârșită din cauza unei constrângeri morale, exercitată prin amenințare cu un pericol grav pentru persoana făptuitorului ori a altuia și care nu putea fi înlăturat în alt mod". Prin urmare, Codul penal nu impune o altă condiție pentru a înlătura caracterul penal al faptei în afară de aceea ca amenințarea să privească persoana făptuitorului sau "a altuia", fără a distinge între membri de familie sau alte persoane. E adevărat că, uneori, o persoană poate fi mai legată de o alta cu care nu se află

¹⁹ D. Cosma, *op. cit.*, p. 167-168.

²⁰ Idem, p. 173.

în legătură de rudenie decât de un membru al familiei sale. Importantă nu este legătura de rudenie, ci cea afectivă. *De lege ferenda* considerăm că este necesară reglementarea în plan juridic a violenței îndreptate asupra unei alte persoane de care partea amenințată este strâns legată printr-o legătură afectivă, în sensul că și această violență poate atrage anularea actului încheiat în aceste condiții.

Pentru ca violența să constituie viciu de consimțământ este necesar ca mijloacele de constrângere sau amenințarea să fie ilicite și nejustificate. Dacă mijloacele folosite constau în exercițiul legitim al unui drept sau în amenințarea cu folosirea unei căi legale, nu pot fi considerate violență-viciu de consimțământ. Dacă nu sunt îndeplinite condițiile violenței, atunci este vorba de un abuz de drept. Violența poate proveni de la una dintre părțile contractante împotriva celeilalte sau de la o altă persoană decât aceea în folosul căreia s-a încheiat convenția (art. 955 C. civ.). Proiectul Codului civil reglementează violența săvârșită de un terț prevăzând că aceasta atrage anularea contractului "chiar dacă partea al cărei consimțământ nu a fost viciat nu o cunoștea și nici nu putea să o cunoască".

5. Leziunea. În înțelesul obișnuit al termenului, leziunea desemnează "paguba materială pe care o suferă una din părți din cauza disproporției vădite de valoare dintre cele două prestații, existentă în chiar momentul încheierii contractului"²¹. În doctrină leziunea nu a fost considerată în mod unanim viciu de consimțământ, cu privire la această problemă formulându-se două teze: teza obiectivă și teza subiectivă. În concepția obiectivă²², leziunea are un singur element constitutiv: disproporția de valoare dintre contraprestații. Aceasta este concepția pe care o consacră și Codul civil român, în sensul că cel care invocă leziunea nu are de dovedit decât paguba suferită, iar nu și viciul de consimțământ care ar fi provocat-o sau starea de nevoie în care s-ar fi aflat și de care ar fi profitat cealaltă parte.

Conform tezei subiective²³, leziunea este alcătuită din două elemente: un element obiectiv, constând în disproporția de valoare dintre prestațiile părților; un element subiectiv, constând în alterarea consimțământului de către starea de nevoie în care se află o parte, stare de care profită cealaltă parte. Proiectul Codului civil îmbrățișează această concepție, prevăzând că: "Există leziune atunci când una din părți, profitând de starea de nevoie, de lipsa de experiență sau de cunoștințe a celeilalte părți stipulează, pentru sine ori pentru altul, o prestație de o valoare considerabil mai mare, la data încheierii contractului, decât valoarea propriei prestații"(art. 939 alin. 2). De asemenea, Proiectul mai prevede că leziunea poate exista și când minorul își asumă o obligație excesivă prin raportare la starea sa patrimonială, la avantajele pe care le obține din contract ori la ansamblul circumstanțelor.

În Codul civil român există numeroase dispoziții referitoare la leziune, respectiv: art. 951, art. 1157-1160, art. 1162-1165, dispoziții care trebuie raportate la dispozițiile art. 25 din Decretul nr. 32/1954, conform cărora leziunea are un domeniu limitat de aplicare: contractele încheiate de minori care au împlinit 14 ani, prin care aceștia au suferit prejudicii patrimoniale, contractele respective fiind încheiate de minori singuri, fără încuviințarea necesară a părinților sau a tutorilor, dar pentru care nu era necesară și încuviințarea

²¹A. Ionașcu, *op. cit.*, pag. 87; a se vedea și T. R. Popescu - *Drept civil. Introducere generală*, Editura Oscar Print, București, 1994, p. 62.

²²A. Pop, Gh. Belciu, *Drept civil. Teoria generală a dreptului civil*, Universitatea din București, 1980, p. 285.

²³A. Ionașcu, *op. cit.*, p. 87.

prealabilă a autorității tutelare. Conform art. 939 alin. 1 din Proiectul Codului civil, cu excepția cazurilor prevăzute de lege, leziunea nu viciază consimțământul decât în privința minorilor și a persoanelor puse sub interdicție judecătorească, ceea ce ar putea constitui un argument în sprijinul tezei conform căreia "leziunea este o problemă în legătură cu capacitatea"²⁴, nu un viciu de consimțământ de sine-stătător.

Sunt susceptibile de leziune numai actele comutative cu titlu oneros, nu și cele aleatorii, deoarece caracterul aleatoriu al actului exclude leziunea. În acest sens, Proiectul Codului civil prevede că "nu pot fi atacate pentru leziune contractele aleatorii, tranzacția, precum și contracte prevăzute de lege". Pentru admiterea acțiunii în resciziune pentru leziune, trebuie întrunite cumulativ trei condiții. În primul rând, prejudiciul material trebuie să fie o consecință directă și nemijlocită a contractului respectiv deoarece, potrivit art. 1138 C. civ., "când leziunea rezultă dintr-un eveniment causal și neașteptat, minorul n-are acțiunea în resciziune". În al doilea rând, leziunea trebuie să existe în raport cu momentul încheierii actului juridic²⁵. A treia condiție impune ca disproporția de valoare între contraprestații să fie vădită. Având în vedere că legea nu prevede care trebuie să fie cuantumul prejudiciului²⁶ decât în cazul acceptării succesiunii (art. 694 C.civ.), *de lege ferenda* se impune precizarea cuantumului diferenței de valoare dintre prestații pentru ca un act juridic oneros să fie considerat lezionar.

Proba leziunii incumbă minorului cu capacitate restrânsă care o invocă, care trebuie să dovedească existența acestor condiții, nu și eroarea, dolul sau violența care i-ar fi viciat consimțământul. Ca o măsură de ocrotire în plus a minorilor care au exercitat acțiunea în resciziune pentru leziune contra propriilor angajamente juridice, art. 1164 C. civ. prevede că aceștia nu întorc prestațiile pe care le-au primit decât numai în cazul când se dovedește că au profitat de ceea ce li s-a dat.

În ceea ce-l privește pe major, legea prevede că acesta poate invoca leziunea în două cazuri: a) în temeiul art. 66 din Decretul nr. 443/1972 privind navigația maritimă, pentru așa-zisele convenții de salvare maritimă, care ar fi lezionare pentru nava salvată; b) în temeiul art. 694 C. civ., conform căruia: "Majorele nu poate să-și atace acceptarea expresă sau tacită a unei succesiuni decât în cazul când această acceptare a fost urmarea unei viclenii ce s-a întrebuintat în privința-i. El nu poate reclama în contra acceptării, pentru cuvinte de vătămare, decât în cazul în care succesiunea ar fi absorbită sau micșorată cu mai mult de jumătate, prin descoperirea unui testament, necunoscut în momentul acceptării"²⁷. Prin urmare, cu excepția celor două cazuri, un act juridic făcut de un major al cărui consimțământ n-a fost dat din eroare, smuls prin violență sau surprins prin dol, nu poate fi niciodată anulat pentru leziune, oricât de mare ar fi disproporția dintre

²⁴D. Cosma - *op. cit.*, pag. 153. A se vedea și S. Brădeanu, I. Rucăreanu - *Tratat de drept civil. Partea generală*, Editura Academiei, București, 1967, vol.I, p. 289.

²⁵Desființarea actului pe temeiul unui prejudiciu ivit ulterior, din pricina schimbării împrejurărilor de fapt, în cursul executării lui, ridică problema distinctă a admisibilității teoriei imprevizunii, care preconizează modificarea pe cale judecătorească a obligațiilor asumate de părți în raport cu noile circumstanțe.

²⁶Într-o opinie "chiar și o vătămare redusă ar justifica resciziunea. Acțiunea în anulare ar putea fi respinsă numai dacă leziunea ar fi atât de neînsemnată încât s-ar putea considera că reclamantul săvârșește un adevărat abuz de drept" (D. Cosma - *op. cit.*, pag. 202-203).

²⁷Prima parte a textului reprezintă un caz de dol, iar partea a doua o eroare lezionară specială, într-un act unilateral.

contraprestații. Fiind un viciu de consimțământ de sine-stătător, leziunea este o cauză de nulitate relativă. În cazurile excepționale când este admisă între majori, leziunea poate duce și la reducțiunea prestațiilor excesive. În acest sens, art. 103 din Decretul nr. 41/1950 pentru supravegherea, controlul și ordinea navigației maritime și fluviale prevede că "tribunalele arbitrale maritime și fluviale pot anula convenția de asistență sau salvare dacă se dovedește a fi viciată prin eroare, dol sau leziune ori să reducă această convenție la un quantum în raport cu serviciul prestat".